

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว

Factors Related to Fathers' Attitudes Regarding Exclusive Breastfeeding

ดารุณี	สาวกันทะ	พย.ม.*	Darunee	Howkanta	M.N.S.*
นันทพร	แสนศิริพันธ์	ปร.ด.**	Nantaporn	Sansiriphun	Ph.D.**
กรรณิการ์	กันระรักษา	ปร.ด.***	Kannika	Kantaruksa	Ph.D.***

บทคัดย่อ

การเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุดและเหมาะสมที่สุดสำหรับทารก เนื่องจากนมมารดามีประโยชน์มากมายต่อทารก รวมถึงมีประโยชน์ต่อมารดา ครอบครัวยุคใหม่ และประเทศชาติ บิดาเป็นบุคคลหนึ่งที่สำคัญต่อการตัดสินใจ และเลือกเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวของภรรยา การวิจัยเชิงพรรณนาแบบหาความสัมพันธ์ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง กลุ่มตัวอย่างคือ บิดาที่มีบุตรคนแรกที่มาส่งมารดาตรวจหลังคลอด ในแผนกสูติ - นรีเวช หรือมาส่งบุตรฉีดวัคซีนในระยะเวลา 6 - 8 สัปดาห์ ในแผนกกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก ระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2556 จำนวน 85 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามทัศนคติของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว และแบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวที่ดารุณี สาวกันทะ นันทพร แสนศิริพันธ์ และกรรณิการ์ กันระรักษา สร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สเปียร์แมน

ผลการวิจัยพบว่า

1. บิดามีคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวในระดับสูง ร้อยละ 81.20 โดยมีคะแนนเฉลี่ย 127.17 (S.D. = 14.21)
2. ความรู้ของบิดา ระดับการศึกษาของบิดา รายได้ของครอบครัว และระยะเวลาที่บิดาต้องการให้ภรรยาเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลาง กับทัศนคติของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.514, p < .01$; $.327, p < .01$; $.402, p < .01$; $.342, p < .01$, ตามลำดับ)

* พยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยนเรศวร

* Register nurse, Naresuan University Hospital, Phitsanulok Province

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

** Associate professor, Faculty of Nursing, Chiang Mai University

*** รองศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

*** Associate professor, Faculty of Nursing, Chiang Mai University

จากผลการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะว่า บิดาควรได้รับการประเมินทัศนคติและความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว เพื่อวางแผนส่งเสริมให้บิดาได้ข้อมูลเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวที่ถูกต้อง เหมาะสม และตรงกับความต้องการของบิดา เพื่อให้บิดามีทัศนคติที่ดีและมีความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว

คำสำคัญ: การเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว ทัศนคติของบิดา

Abstract

Exclusive breastfeeding is the best method for babies, as well as for mothers, family, society and the nation. Fathers have an important role in the decision of their wives to breastfeed exclusively. The purpose of this descriptive correlational research was to explore fathers' attitudes regarding exclusive breastfeeding and its related factors. The subjects were 85 first time fathers who accompanied their wives to the department of obstetrics and gynecology or the well-baby clinic at Naresuan University Hospital, Phitsanulok, from May to August 2013, 6-8 weeks after birth. The research tools consisted of the Father's Attitude to Exclusive Breast Feeding Questionnaire and Father's Knowledge on Exclusive Breastfeeding Questionnaire developed by Darunee Howkanta, Nantaporn Sansiriphun and Kannika Kantaruksa based on reviewed literature. The tools were approved for content validity. The content validity index was 1.0 and reliability was .93 and .84. Descriptive statistics, Pearson's product moment correlation and Spearman rank correlation were used to analyze the data.

Results of the study revealed that:

1. Fathers' attitudes regarding exclusive breastfeeding was at a high level of 81.20 % with the mean score of 127.17 (S.D. = 14.21).
2. Fathers' knowledge, fathers' education levels, family income and the fathers' preferred duration of exclusive breastfeeding had moderate positive correlation with their attitude regarding exclusive breastfeeding ($r = .514, p < .01$; $.327, p < .01$; $.402, p < .01$; $.342, p < .01$, respectively).

These findings suggest that fathers' attitudes and knowledge regarding exclusive breastfeeding need to be assessed in order to plan for appropriate exclusive breastfeeding information provision, so as to match with the need for these fathers to enhance their positive attitude and correct knowledge regarding exclusive breastfeeding.

Key words: Exclusive Breastfeeding, Fathers' Attitudes

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว (exclusive breastfeeding) เป็นวิธีที่ดีและเหมาะสมที่สุดสำหรับบุตร ดังนั้น องค์การอนามัยโลก (The World Health Organization [WHO]) และองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (The United Nations International Emergency Children's Fund [UNICEF]) จึงได้กำหนดให้มีการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว โดยการให้นมมารดาอย่างเดียวตั้งแต่แรกเกิดนาน 6 เดือน โดยไม่ให้น้ำและอาหารอื่น และให้นมมารดาพร้อมกับอาหารเสริมตามวัยจนอายุครบ 2 ปีหรือนานกว่านั้น จากสถิติอัตราการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว 6 เดือน ทั่วโลกยังไม่ประสบความสำเร็จ ซึ่งส่วนมากยังต่ำกว่าเป้าหมายขององค์การอนามัยโลก คือ ร้อยละ 30 (WHO, 2009) ในประเทศสหรัฐอเมริกา พบอัตราการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวนาน 3 เดือน และ 6 เดือนเพียง ร้อยละ 33.1 และร้อยละ 13.6 ตามลำดับ (Pinto & Strayer, 2012) ส่วนประเทศไทยสถานการณ์ปัจจุบัน อัตราการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว 6 เดือนหลังคลอดนั้นมีเพียงร้อยละ 15.1 เท่านั้น (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2553) ซึ่งการสนับสนุนจากผู้เป็นบิดาเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อความตั้งใจของมารดาในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว รวมไปถึงความสำเร็จในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว (Bai, Middlestadt, Joanne Pang, & Fly, 2010)

บิดาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว จากการศึกษาของเอิร์ล (Earle, 2000) พบว่า ปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการตัดสินใจเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา คือ การเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาของบิดา และจากการศึกษาของสก๊อต บินส์ และอะโรนี (Scott, Binns, & Aroni, 1997) พบว่า กลุ่มมารดาที่บิดาเห็นด้วยและมีส่วนร่วมกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ตัดสินใจเลือกเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา มากกว่ากลุ่มบิดาที่เห็นด้วยกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมผสมถึง 10.8 เท่า ซึ่งความคิด ความรู้สึกทางอารมณ์ของบิดาที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมเป็นส่วนหนึ่งของทัศนคติ (Kretch, Crutchfield, &

Ballachey, 1962) จึงอาจกล่าวได้ว่า ทัศนคติของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา อาจมีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ซึ่งมีทั้งทัศนคติด้านบวก และด้านลบ โดยทัศนคติทางบวกของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดานั้น เป็นความรู้สึกเห็นด้วยกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา รู้สึกว่าเป็นเรื่องปกติของมารดาในการให้นมบุตร และส่งเสริมสัมพันธ์ภาพระหว่างมารดาและบุตร (Bar-Yam & Darby, 1997) จากรายงานการศึกษาของทาสพินา โคบาน คูคัค และสิริน (Taspinar, Coban, Küçük, & Sirin, 2012) พบว่า บิดาชาวตุรกีส่วนใหญ่มีทัศนคติทางบวกเช่นเดียวกับบิดาชาวเปอร์โตริโก ซึ่งส่วนใหญ่มีทัศนคติทางบวกต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา (Alvarado, Garcia, Torres, & Rodriguez, 2006) นอกจากทัศนคติทางบวกแล้ว จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า บิดาบางกลุ่มมีทัศนคติทางลบเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว

ทัศนคติทางลบเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาของบิดานั้น เป็นความรู้สึกที่บิดารู้สึกว่าการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาเป็นเรื่องไม่เหมาะสม ไม่ควรให้นมบุตรในที่สาธารณะ ส่งผลกระทบต่อเต้านมมารดา ทำให้เต้านมไม่สวยงาม นอกจากนี้การเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ยังเป็นสิ่งที่ขัดขวางความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยา และยังส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างบิดาและทารก อีกทั้งยังรู้สึกว่า การเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา มีความยุ่งยากมากกว่าการเลี้ยงบุตรด้วยนมผสม และนมมารดาไม่เพียงพอต่อการเจริญเติบโตของบุตรเมื่อเทียบกับนมผสม (Sharma & Petosa, 1997) และทัศนคติทางลบเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาของบิดา ส่งผลถึงการวางแผนการเลี้ยงบุตรด้วยนมผสม (Bar-Yam & Darby, 1997) นอกจากนั้น ทัศนคติทางลบของบิดายังเป็นปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการตัดสินใจเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ทำให้อัตราการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาต่ำ และระยะเวลาของการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาลดลง (Arora, McJunkin, Wehrer, & Kuhu, 2000)

ความรู้ของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติทางบวก

ของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว โดยทั่วไปผู้ชายคิดว่าการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาเป็นเรื่องปกติ และเป็นเรื่องธรรมชาติ แต่เมื่อตอนเปลี่ยนบทบาทมาเป็นบิดาแล้ว บิดาบางส่วนมีความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับประโยชน์ของการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา และบิดาที่มีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาน้อย และไม่มีความใส่ใจถึงการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาเป็นอุปสรรคที่ขัดขวางการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา (Sherriff, Hall, & Pickin, 2009) นอกจากนี้ ระดับการศึกษาของบิดา เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อทัศนคติของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ดังการศึกษาของทาสพินา และคณะ (Taspinar et al., 2013) พบว่า ระดับการศึกษาของบิดามีความสัมพันธ์กับทัศนคติของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = .001$) นอกจากนี้ รายได้ของครอบครัวก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา เห็นได้จากการศึกษาของ วาเลอร์ และคณะ (Vaaler et al., 2011) พบว่า บิดาที่มีเศรษฐกิจดีมีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดามากกว่าบิดาที่มีรายได้น้อย และจากการศึกษาของสมิตส์ และซิกแมน-แกรนท์ (Schmidt & Sigman-Grant, 2000) ซึ่งศึกษาในกลุ่มบิดาที่มีรายได้น้อย พบว่า บิดาส่วนมากมีทัศนคติทางบวกเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา และจากการทบทวนวรรณกรรมยังพบว่า ระยะเวลาที่บิดาต้องการให้ภรรยาเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา อาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว โดยบิดาที่วางแผนการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวเป็นระยะเวลายาวนาน มีทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวดีกว่าบิดาที่วางแผนการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว (Freed, Fraley, & Schanler, 1992)

จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา พบว่า ในประเทศไทยยังไม่มีการศึกษาถึงทัศนคติของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว พบเพียงการศึกษาใกล้เคียง ซึ่งพบว่า บิดามีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว ดังเช่นการศึกษาของ จิราพร วงศ์ใหญ่ (2554) พบว่าบุคคลในครอบครัว

โดยเฉพาะสามี เป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว และสามารถอธิบายความตั้งใจเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวร้อยละ 84.89 ($p < .001$) และงานวิจัยที่เกี่ยวกับทัศนคติของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาทั้งหมด เป็นงานวิจัยในบิดาชาวต่างประเทศที่มีความแตกต่างในด้านสังคม และวัฒนธรรม จึงอาจมีความแตกต่างจากทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวของบิดาชาวไทย ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาทัศนคติของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ความรู้ของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว ระดับการศึกษาของบิดา รายได้ของครอบครัว และระยะเวลาที่บิดาต้องการให้ภรรยาเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว ซึ่งผลการศึกษาที่ได้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติการพยาบาล และการวิจัยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทัศนคติของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว

คำถามการวิจัย

1. ทัศนคติของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวเป็นอย่างไร
2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ความรู้ของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว ระดับการศึกษาของบิดา รายได้ของครอบครัว และระยะเวลาที่บิดาต้องการให้ภรรยาเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวหรือไม่ อย่างไร

กรอบแนวคิด

การศึกษารั้งนี้ เป็นการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว โดยทัศนคติของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว คือ ความคิด ความรู้สึก และ

ความเข้าใจของบิดาต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ปัจจัยที่อาจมีผลต่อทัศนคติของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวทั้งด้านบวกและด้านลบ ได้แก่ ความรู้ของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว ระดับการศึกษาของบิดา รายได้ของครอบครัว และระยะเวลาที่บิดาต้องการให้ภรรยาเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว และปัจจัยเหล่านี้อาจทำให้บิดามีความต้องการให้ภรรยาเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาหาความสัมพันธ์ (descriptive correlation research) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว ประชากร คือ บิดาที่มีบุตรคนแรก และกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ บิดาที่มีบุตรคนแรกที่มาส่งมารดาตรวจหลังคลอดในแผนกสูติ-นรีเวช หรือมาส่งบุตรฉีดวัคซีนในระย 6-8 สัปดาห์ ในแผนกกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก ระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2556 ถึง เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2556

กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเปิดตารางประมาณกลุ่มตัวอย่างตามอำนาจการวิเคราะห์ทางสถิติ (power analysis) โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ .05 ให้อำนาจการทดสอบ (level of power) .80 และการประมาณค่าหาขนาดความสัมพันธ์ของตัวแปร (effect size) .30 ซึ่งเป็นค่าความสัมพันธ์ระดับปานกลางที่สามารถใช้ประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างทางการพยาบาลได้เหมาะสม (Polit, 2010) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 85 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ลักษณะครอบครัว ระยะเวลาที่บิดาต้องการให้ภรรยาเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว การเข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว

2. แบบสอบถามทัศนคติของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยง

บุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาเท่ากับ 1 และค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินทัศนคติของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .93

3. แบบสอบถามความรู้ของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว ที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาเท่ากับ 1 ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .84

โครงการวิจัยนี้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผู้วิจัยพิทักษ์กลุ่มตัวอย่าง โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอนของการวิจัยและรวบรวมข้อมูลให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจ การบันทึกข้อมูลจะไม่ระบุชื่อกลุ่มตัวอย่าง และผลการวิจัยนำเสนอในภาพรวม ในระหว่างที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างสามารถยกเลิกการเข้าร่วมงานวิจัยได้ตลอดเวลา ซึ่งการยกเลิกการเข้าร่วมการวิจัยจะไม่มีการดูแลรักษา ทั้งทางตรงและทางอ้อม เมื่อได้รับอนุญาตให้เข้าเก็บข้อมูลในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยนเรศวรแล้ว ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง หลังจากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป คะแนนทัศนคติ และความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรความรู้ของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว กับทัศนคติของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว ที่ศึกษาโดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) ส่วนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของครอบครัว ระดับการศึกษาของบิดา และระยะเวลาที่บิดาต้องการให้ภรรยาเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวกับทัศนคติของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว ที่ศึกษาโดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ สเปียร์แมน (Spearman rank correlation)

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนมากร้อยละ 42.35 อยู่ใน ช่วงอายุ 31-40 ปี กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 34.12 มีระดับ การศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 34.12 ครอบครัวมีรายได้ ต่อเดือนมากกว่า 20,000 บาทและร้อยละ 32.94 มีรายได้ของครอบครัวอยู่ในช่วงระหว่าง 5,001-10,000 บาท ร้อยละ 50.59 อาศัยอยู่ในครอบครัวเดี่ยว และร้อยละ 49.41 อยู่ในครอบครัวขยาย ร้อยละ 71.76 ระยะเวลา ที่ต้องการให้ภรรยาเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว คือ 6 เดือน และร้อยละ 64.71 ไม่ได้เข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับ การเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว

ทัศนคติของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนม มารดาอย่างเดียว และความสัมพันธระหว่างปัจจัยที่ เกี่ยวข้องกับทัศนคติของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วย นมมารดาอย่างเดียว

1. บิดามีคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตร ด้วยนมมารดาอย่างเดียวในระดับสูง ร้อยละ 81.21 โดยมีคะแนนเฉลี่ย 127.17 (S.D. = 14.21)

2. ความรู้ของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนม มารดาอย่างเดียวมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลาง กับทัศนคติของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา อย่างเดียว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .514, p < .01$) ระดับการศึกษาของบิดามีความสัมพันธ์ ทางบวกระดับปานกลางกับทัศนคติของบิดาเกี่ยวกับการ เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01 ($r = .327, p < .01$) รายได้ของ ครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลางกับ ทัศนคติของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา อย่างเดียว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .402, p < .01$) และระยะเวลาที่บิดาต้องการให้ภรรยา เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวมีความสัมพันธ์ทาง บวกระดับปานกลาง กับทัศนคติของบิดาเกี่ยวกับการ เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01 ($r = .342, p < .01$)

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว กับทัศนคติของบิดา เกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว

ตัวแปร	1	2
1. ทัศนคติของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว	1.000	.514**
2. ความรู้ของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว	.514**	1.000

** $p < .01$

ตารางที่ 2 ความสำคัญระหว่างระดับการศึกษาของบิดา รายได้ครอบครัว และระยะเวลาที่บิดาต้องการให้ภรรยาเลี้ยง บุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว กับทัศนคติของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว

ตัวแปร	1	2	3	4
1. ทัศนคติของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว	1.000	.327**	.402**	.342**
2. ระดับการศึกษาของบิดา		1.000	.712**	.224*
3. รายได้ครอบครัว			1.000	.192
4. ระยะเวลาที่บิดาต้องการให้ภรรยาเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา อย่างเดียว				1.000

** $p < .01$ * $p < .05$

การอภิปรายผล

ในการศึกษาครั้งนี้พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา อย่างเดียว อยู่ระหว่าง 93 – 155 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ย 127.17 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนทัศนคติอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 81.20 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิด ความรู้สึก และ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา อย่างเดียวในทางบวก อาจเนื่องจาก อายุ วุฒิภาวะทาง อารมณ์ สติปัญญา และประสบการณ์ ซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 88.23 อยู่ในวัยผู้ใหญ่ โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีอายุอยู่ในช่วง 31 – 40 ปี ร้อยละ 42.35 โดยบิดาที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ นั้น เป็นวัยที่มีวุฒิภาวะ และมีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ของความเป็นบิดา ซึ่งคล้ายคลึงกับการศึกษาของ เซอร์ฟ และฮอลล์ (Sherriff, & Hall, 2011) ในบิดาชาวอังกฤษ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วง อายุ 28 – 47 ปี และมีทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงบุตรด้วย นมมารดา นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังมีระดับ การศึกษาก่อนข้างสูง คือ ระดับปริญญาตรีร้อยละ 34.12 ซึ่งผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง สามารถค้นคว้าหาข้อมูล ความรู้ เพื่อให้การสนับสนุนภรรยาในการเลี้ยงบุตรด้วย นมมารดาอย่างเดียวยุติ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ทาสพินา และคณะ (Taspinar, et.al., 2013) และลาน ทิรา พลอคคี เอกสตรอม และพิทิลลา (Laantera, Polkki, Ekstrom, & Pietila, 2010) ซึ่งพบว่าระดับการศึกษา ของบิดามีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตร ด้วยนมมารดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ความรู้ของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนม มารดาอย่างเดียว มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับ ปานกลาง กับทัศนคติของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วย นมมารดาอย่างเดียวยุติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .514, p < .01$) (ตารางที่ 1) แสดงว่า บิดาที่มี ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวยุติ ในระดับสูง จะมีทัศนคติทางบวกเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตร ด้วยนมมารดาอย่างเดียว ทั้งนี้เนื่องจากองค์ประกอบหนึ่ง ของทัศนคติ คือ องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ โดย ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องใดแล้ว ย่อมส่งผลถึง ทัศนคติของบุคคลนั้น (ประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2537) จึง

สามารถกล่าวได้ว่า บิดาที่มีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงบุตร ด้วยนมมารดาอย่างเดียวยุติในระดับสูงแล้ว บิดาจะมี ทัศนคติทางบวกเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา อย่างเดียว คล้ายคลึงกับการศึกษาของ ชาง วอลเลียน และบอมบา (Chang, Valliant, & Bomba, 2012) และ การศึกษาของ ทาร์แรนท์ และดอดจัน (Tarrant & Dodgson, 2007) ซึ่งพบว่า ความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับการ เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา มีความสัมพันธ์กันในระดับ ปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .504, p < .001$) ($r = .498, p < .001$) ตามลำดับ

ระดับการศึกษาของบิดามีความสัมพันธ์ทางบวก ระดับปานกลาง กับทัศนคติของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยง บุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวยุติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .327, p < .01$) (ตารางที่ 2) แสดงว่า บิดาที่มีระดับ การศึกษาสูง จะมีทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนม มารดาอย่างเดียวในระดับสูง โดยบิดาที่มีระดับการศึกษา สูงจะมีทัศนคติที่ดีกว่าบิดาที่มีระดับการศึกษาต่ำ ผู้ที่มี ระดับการศึกษาสูงกว่ามีโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยว กับ การเลี้ยงบุตรด้วย นมมารดาอย่างเดียวยุติ จึงทำให้มี ความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา สูงกว่ากลุ่มที่มีระดับการศึกษาในระดับต่ำ สอดคล้องกับ การศึกษาของวาลเลอร์ และคณะ (Vaaler, et.al., 2011) และการศึกษาของทาสพินา และคณะ (Taspinar, et.al., 2013) ที่พบว่า ระดับการศึกษาของบิดามีความสัมพันธ์ กับทัศนคติของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ส่วนรายได้ของ ครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลาง กับ ทัศนคติของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา อย่างเดียวยุติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .402, p < .01$) (ตารางที่ 2) แสดงว่า บิดาที่มีรายได้ของ ครอบครัวสูงจะมีทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนม มารดาอย่างเดียวยุติในระดับสูง ซึ่งการที่ครอบครัวมีราย ได้ที่เพียงพอ ทำให้สามารถจัดหาสิ่งต่างๆสำหรับการดูแล มารดาและบุตรได้ดี (Hernandez & Coley, 2007) ส่วน บิดาที่มีรายได้น้อยมักขาดโอกาสเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับ การเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ทำให้ขาดความตระหนักถึง ผลประโยชน์ของการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา และมักมี

ทัศนคติด้านลบเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา (Henderson, McMillan, Green, & Renfrew, 2011) นอกจากนี้ยังพบว่า ระยะเวลาที่ต้องการให้ภรรยาเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวมีความสัมพันธ์ทางบวก ระดับปานกลาง กับทัศนคติของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ($r = .342, p < .01$) (ตารางที่ 2) แสดงว่า บิดาที่ต้องการให้ภรรยาเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวเป็นระยะเวลานาน จะมีทัศนคติที่ดีหรือทัศนคติทางบวกเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว ความต้องการของบุคคลเป็นแหล่งหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเกิดทัศนคติของบุคคล ซึ่งเกิดขึ้นจากประสบการณ์ของบุคคลนั้น (อดุลย์ จาตุรงค์กุล และดลยา จาตุรงค์กุล, 2550)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

ด้านการปฏิบัติการพยาบาล

1. พยาบาลผดุงครรภ์ตระหนักถึงความสำคัญของทัศนคติของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา โดยการประเมินทัศนคติของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตร

ด้วยนมมารดาอย่างเดียว และความรู้ของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวของบิดา เพื่อให้การช่วยเหลือ ดูแลที่เหมาะสม

2. จัดโครงการ หรือโปรแกรมเกี่ยวกับความรู้และประโยชน์ของการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว เพื่อส่งเสริมให้บิดาเกิดทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว

ด้านการศึกษาพยาบาล

ควรนำข้อมูลทัศนคติของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว และปัจจัยที่เกี่ยวข้องไปเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนด้านการผดุงครรภ์ เพื่อให้พยาบาลผดุงครรภ์ เกิดความตระหนักมากยิ่งขึ้น เกี่ยวกับทัศนคติของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการศึกษาเชิงทดลองโดยการจัดโปรแกรม หรือแผนการให้ความรู้บิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว เพื่อส่งเสริมทัศนคติทางบวกของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว

เอกสารอ้างอิง

- จิราพร วงศ์ใหญ่. (2551). *ปัจจัยทำนายความตั้งใจเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวของสตรีตั้งครรภ์* (วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลสตรี). บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2537). *การวัดสถานะทางสุขภาพ: การสร้างมาตราส่วนประมาณค่า และแบบสอบถาม*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2553). *การสำรวจอนามัยและเฝ้าระวังสุขภาพ พ.ศ.2552*. ค้นจาก <http://www.ryt9.com/s/nso/1100742>
- อดุลย์ จาตุรงค์กุล และดลยา จาตุรงค์กุล. (2550). *พฤติกรรมผู้บริโภค*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Alvarado, I. R., Garcia, V. V., Torres, R. R., & Rodriguez, A.M. (2006). Exploratory study: Breastfeeding knowledge, attitude towards sexuality and breastfeeding, and disposition towards supporting breastfeeding in future Puerto Rican male parents. *Puerto Rico Health Sciences Journal*, 25(4), 337-341.
- Arora, S., McJunkin, C., Wehrer, J., & Kuhn, P. (2000). Major factors influencing breastfeeding rate: Mother's perception of father's attitude and milk supply. *Pediatrics*, 106(5), 1-5.

- Bai, Y., Middlestadt, S. E., Peng, C. Y., & Fly, A. D. (2010). Predictors of continuation of exclusive breastfeeding for the first six months of life. *Journal of Human Lactation*, 26(1), 26-34.
- Bar-Yam, N. B., & Darby, L. (1997). Fathers and breastfeeding: A review of the literature. *Journal of Human Lactation*, 13(45), 45-50.
- Chalmers, B., Levitt, C., Heaman, M., O'Brien, B., & Sauve, R. (2009). Breastfeeding rates and hospital practices in Canada: A national survey of women. *Birth*, 36(2), 122-132.
- Chang, Y., Valliant, M., & Bomba, A. K. (2012). Gender differences in knowledge and attitude regarding breastfeeding. *International Journal of Consumer Studies*, 36, 342-351.
- Earle, S. (2000). Why some women do not breast feed: Bottle feeding and father's role. *Midwifery*, 16, 323-330.
- Freed, G. L., Fraley, J. K. & Schanler, R. J., (1992). Attitudes of expectant fathers regarding breastfeeding. *Pediatrics*, 90, 224-227.
- Henderson, L., McMillan, B., Green, J. M., & Renfrew, M. J. (2011). Men and infant feeding: Perceptions of embarrassment, sexuality, and social conduct in which low-income British men. *Birth*, 38(1), 61-70.
- Hernandez, D. C., & Coley, R. L. (2007). Measuring father involvement within low-income families: Who is a reliable and valid reporter? *Parenting*, 7(1), 69-97.
- Kretch, D., Crutchfield, R. A., & Ballachey, E. L. (1962). *Individual in society: A text book of social psychology*. New York: McGraw-Hill.
- Laanterä, S., Pölkki, T., Ekström, A., & Pietiä, A-M (2010). Breastfeeding attitudes of Finnish parents during pregnancy. *Biomedical central Pregnancy and Childbirth*, Retrived from <http://www.biomedcentral.com/147-2393/10/79>.
- Pinto, S. & Strayer, D. A. (2012). Breastfeeding: Interventions to promote initiation and extend duration of breastfeeding. *International Journal of Nursing Terminologies and Classifications*, 22(2), 547-555.
- Polit, D. F. (2010). *Statistics and data analysis for nursing research (2nd ed.)*. New Jersey: Pearson Education Inc.
- Schmidt, M. M., & Sigman-Grant, M. (2000). Perspectives of low-income fathers' support of breastfeeding: An exploratory study. *Journal of Nutrition Education*, 23(1), 31-37.
- Sharma, M., & Petosa, R. (1997). Impact of expectant fathers in breastfeeding decision. *Journal of American Dietetic Association*, 97(11), 1311-1312.
- Scott, J. A., Binns, C. W., & Aroni, R. A. (1997). The influence of reported paternal attitudes on the decision to breast-feed. *Journal Paediatrics and Child Health*. 33, 305-307.
- Sherriff, N., Hall, V., & Pickin, M. (2009). Fathers' perspective on breastfeeding: Ideas for intervention. *British Journal of Midwifery*, 17, 223-227.
- Sherriff, N., & Hall, V. (2011). Engaging and supporting fathers to promote breastfeeding: A new role for health visitor?. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 25, 467-475.

- Tarrant, M., & Dodgson, J. E., (2007). Knowledge, attitudes, exposure, and future intentions of Hong Kong University students toward infant feeding. *Journal of Obstetric, Gynecologic, and Neonatal Nursing*, 36, 243-254.
- Taspinar, A., Coban, A., Küçük, M., & Sirin, A. (2013). Father's knowledge about and attitudes towards breastfeeding in Manisa, Turkey. *Midwifery*, 29(6), 653-660
- Vaaler, M. L., Castrucci, B. C., Parks, S. E., Clark, J., Stagg, J., & Erickson, T. (2011). Men's attitude toward breastfeeding: Findings from the 2007 Texas Behavioral Risk Factor Surveillance System. *Maternal Child Health Journal*, 15, 148-157.
- WHO. (2009). Global data bank on infant and young child feeding. Retrived from www.who.int/topics/breastfeeding.